

Фа маъ шāа закарах. 55.**55. Пас, шахсе хоҳад, аз он панд гирифта метавонад.**

Ҳар касе наҷоти худро хоҳад пас Қуръонро бихонаду маънои ўро фаҳмад ва аз он панд гирад. Ин ба ҳама хоҳ шоҳ бошад хоҳ гадо баробар тааллуқ дорад. Лекин...

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

Ва маъ язкуруна иллā ай яшāаллоҳ. Ҳува аҳлу-т-тақвā ва аҳлу-л-мағфираҳ. 56.

56. Ва панд намегирад аз Қуръон, магар вақте ки Худо хоҳад. Ў сазовори он аст, ки мардум аз Ў битарсанд ва Ў сазовори он аст, ки мардумро биёмӯрзад.

Ҳар чи қадар панду насиҳат барои инсон лозим бошад аз Қуръон пайдо карда метавонад. Яъне инсон барои ҳидояти худ имкон дорад, ки аз Қуръон агар Худо хоҳад панд гирад. Лоиқу сазовор аст, ки мардум аз Ў таъоло битарсанд. Зеро ягона Худо бахшандаву мағфираткунандаи бандагони тарсанда аст. Сазовори Ўст, ки мардумро биёмӯрзад. Зеро ҷуз Ў касе мағфирати гуноҳи бандагонро карда наметавонад.

Поёни Сураи “Муддассир” ва лиллоҳил ҳамд.

75-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда, аз 40 оят иборат аст.

Сураи Қиёмат тавре, ки аз номаш маълум аст аҳволи рӯзи Қиёмат яъне зинда гардонидани баъд аз миронидан, ҳисобу китоби аъмоли бандаҳо ва мувофиқи он ҷазо ё мукофот гирифтани онҳоро баён мекунад. Дар сура ба сахтиву ҳавлу даҳшати он рӯз эътибори зиёд дода шудааст. Аллоҳтаъоло ба рӯзи Қиёмат ва нафси маломатгар савганд хӯрда, баъс - яъне пас аз мурдан зинда гардониданро бори дигар таъкид месозад, ки он бешакку шӯбҳа ҳақ аст. Баъдан баъзе аз аломатҳои он рӯзи пуртахлука аз қабилӣ сиёҳ шудани моҳтоб, ҳайрон мондани чашмҳо ва чамъ кардани халоиқ барои ҳисоби аъмолашон ва гирифтани ҷазо ё мукофоти онҳо ёдрас мешавад. Сура таъкид мекунад, ки дар охират мардум ба ду гурӯҳ тақсим мешаванд, ки яке мардуми "суъадо"

(саодатманд) ва дигаре "ашқиё" (бадбахт) мебошанд. Рӯйҳои суъадо пур аз нур буда, ба сӯи Раббулҷалил назар мекунад ва ашқиё бошанд баръакс рӯйҳояшон тира буда, бисёр хору залиланд. Ҳамчунин дар сура омадааст, ки чун мавти инсон фаро мерасад, ҳама ғаму ғуссаи аз ёдаш фаромӯшшудаи баъди мавтро пай мебарад. Дар охир Аллоҳтаъоло бо далели ақлӣ рӯзи маҳшар ва зинда гардонидани баъд аз мирониданро исбот мекунад.

Ин буд мухтасаран мундариҷаи сураи «Қиёмат».

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

لَا أَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ

Лā уқсиму би явми-л-қийāмаҳ. 1.

1. Қасам меҳӯрам ба рӯзи қиёмат.

Бовар кардан ба рӯзи қиёмат яке аз рукнҳои асосии Ислом мебошад. Савганди Аллоҳтаъоло ба он рӯзи ҳавлноқ аз як сӯ агар мақоми баланд доштани он рӯзро назди ӯ таъоло собит созад, аз сӯи дигар далолати бешакку шӯбҳаи воқеъ гаштани он рӯз аст. Аммо кадом вақт Қиёмат ба вуқӯъ меояд танҳо Худованди бузург медонад. Дар Қуръони маҷид нишонаҳои он рӯз дар чандин сура зикр гардидааст. Ояти зер ин муқаддимаро давом медиҳад.

وَلَا أَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

Ва лā уқсиму би-н нафси-л-лаввāмаҳ. 2.

2. Ва қасам меҳӯрам ба нафси маломаткунанда, (ки одамӣ баъд аз мурдан, албатта, барангехта хоҳад шуд).

Нафси маломатгар нафси муъмини худотарсу парҳезгор аст, ки соҳиби худро барои амали хилофи ризои Худоро иҷро карданаш маломат мекунад. Агар гуноҳе аз сӯи ӯ содир шавад, пас нафсаш бо маломат ба ӯ мегӯяд: "Чаро чунин кардӣ? Магар аз Худо натарсидӣ? Дар охират чӣ ҷавоб хоҳӣ дод? Ту нигоҳ нақун, ки гуноҳат сағира аст, балки ту андеша намо, ки чӣ касеро нофармонӣ кардаӣ? - ва монанди инҳо.

Агар кори хайру савоб намояд, пас нафсаш ба ӯ меғӯяд: “Чӣ кори накӯ, вале кам кардӣ! Аз савоб фирефта нашав! Амали солеҳро бисёртар кун! Охир, ҳама ин ба фоидаи худат ҳаст - ку!” Ана, ҳамин тавр нафси муъмин дар ҳарду ҳолат ҳам соҳибашро маломат мекунад, ки ба манфиъати соҳибаш аст. Хулоса, вақто ки Худованд ба нафси маломаткунанда қасам ёд кардааст маълум мешавад, ки нафси маломаткунанда ва соҳиби он назди Аллоҳтаъоло ҳурмати бузург доранд.

أَتَحْسَبُ إِلَّا نَسْنُ الْآنَ جَمَعَ عِظَامَهُ

А-яҳсабу-л-инсāну ал лан-н начмаъа ъиżомаҳ.3.

3. Оё инсон мепиндорад, ки устухонҳои ӯро чамъ намекунем?

Оё инсоне, ки зинда гардонидани баъди мирониданро инкор мекунад гумон дорад, ки мо ба чамъ кардани устухонҳои ӯ қодир нестем?

Муфасссирин гуфтаанд, ки ин оя дар ҳаққи Адӣ ибни Рабиъа нозил шудааст. Рӯзе ибни Рабиъа ба назди расули Худо (с) омад ва пурсид: “Қиёмат кай қоим мешавад ва кор дар он рӯз чӣ гуна аст?” Расулulloҳ (с) дар ҷавоб гуфт: “Қиёмат омаданист, дар ин ҳеҷ як шакку шӯбҳае нест, вале кай омаданаширо танҳо Аллоҳтаъоло медонад.” Ҳамчунин ҳазрати Муҳаммад (с) аҳволи он рӯзро ба тафсил ба ибни Рабиъа фаҳмонд. Он бадбахт гуфт: “Ба Худо қасам, ки агар ман он рӯзро ба ду чашми сарам бинам ҳам бовар намекунам ва ба ту ҳам имон намеорам.” Ибни Рабиъа бо истехзо гуфт: “Чӣ магар устухонҳои мурдари як ҷо чамъ овардан мумкин аст?”

Дар ин асно барои раддияи гумони ибни Рабиъа ояи зер нозил шуд:

بَلَىٰ قَدَرِينَ عَلَىٰ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُ

Балā қодирина ъалā ан-н-нусаавия банāнаҳ. 4.

4. Оре, (чамъ мекунем). Ҳатто бар он тавоноем, ки сарангуштхатҳои ӯро ҳамвор кунем.

Бале, мо ба зинда гардонидани мурдаҳо ва бо ҳам овардани устухонҳои пӯсидаи онҳо хоҳ хурд бошанд хоҳ калон қодир ҳастем. Ҳатто мо “банонаи” инсонҳоро ҷо ба ҷо мегузорем. Мурод аз “банонаҳ” гуфтани Аллоҳтаъоло ин аст, ки сари ангуштони ҳар

инсон аз рӯйи хат ва сохт ба ҳамдигар мувофиқ намеоянд ва аз ҳамдигар ба кулӣ фарқ мекунад. Ҳеҷ гоҳ хати дар сари ангуштҳои як инсон буда ба дигар инсон монанд нест. Инро илми кашфшиносӣ низ собит сохтааст. Аз тарафи дигар дар фанни "криминалистика" изи ангуштони инсон омӯхта мешавад. Дар сурати содир шудани ҷинойт, дар рафти тафтиши ҷойи ҳодиса аз пайи ангуштони ҷинойткор сурат бардошта мешавад. Дар ҳолати муқоиса намудани изи ангуштҳо бо ангуштони гумонбаршуда, ҳақиқат ошкор мегардад. Ана ҳамин гуногунии сурати ангуштҳои инсонро Худованд зиёда аз 14 аср пеш дар Қуръон хабар додааст. Зеро ўро Худаш халқ кардааст ва аз узвҳои бадани инсон бохабар аст.

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ

Бал ҷурӯду-л-инсāну ли яфҷура амāмах. 5.

5. Балки инсон мехоҳад, то ин ки ба он ҷӣ (қиёмат), ки дар пеши рӯи ўст, маъсият кунад (ва тавбаро ба таъхир андозад).

Худованд аз омадани қиёмату баъс, ҳисобу китоб, ҷазову мукофот хабар дода ба парҳезгорон фароғати Ҷаннат ва ба мучримон Дӯзах ваъда додааст. Ин чи инсоф аст, ки ба он азобу даҳшате, ки инсон дар пеш дорад боз мехоҳад фуҷур кунаду ба гумроҳии хеш боқӣ монда, ҳатто воқеъияти қиёматро инкор кунад? Ин ҳама кори инсони ҳақношинос аст, ки ў ҳаракат мекунад то ҳамчу ҳайвон ғаму андӯҳ надошта бошад, танҳо мақсади ягонаи ин гуна инсонҳо расидан ба хоҳишоти нафсонӣ ҳасту халос! Балки ин ғафлатзада ҳамчунон, ки пеш гуноҳ содир мекард, боз бар ҳамон ҳолаташ боқӣ мемонад ва бо мазох мекурсад:

يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

Яс-алу аййāна явму-л-қийāмах. 6.

6. Мепурсад: «Рӯзи қиёмат кай хоҳад буд?»

Ба расули Худо (с) дар бораи кай омадани рӯзи қиёмат суол додани Адӣ ибни Рабиъа барои гирифтани таълим набуд, балки он суол бо мазоху масхарагӣ садо дода, аз он бӯйи дурӯғ меомад. Ибни Рабиъа бо ин саволи худ гуфтани аст, ки ман омадани он рӯзро инкор мекунам ва ҳеҷ вақт қиёмат намешавад.

Чун Адӣ ибни Рабиъа ва амсоли он омадани қиёматро инкор карданд, ҳамоно барои баёни сифати қиёмат ояҳои зерин нозил шуд:

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾

Фа изā бариқа-л басар.7.

7. Пас, ҳар вақто чашиҷо хира шаванд –

وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

Ва хасафа-л-қамар.8.

8. ва Моҳтоб тира гардад –

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

Ва ҷумиъа-ш-шамсу ва-л қамар. 9.

9. ва Офтобу Моҳтобро якҷоя карда шавад.

يَقُولُ أَلَا نَسْنُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾

Яқулу-л-инсāну явмаизин айна-л-мафарр. 10.

10. Дар он рӯз инсон бигӯяд: «Ҷои гурез дар кучост?»

Сифати қиёмат ин аст, ки вақто он барпо шавад, аз даҳшати он рӯз чашми ҳайронӣ хира мегарданд ва рӯшаниӣ моҳтоб дар он рӯз нест шуда, тира мегардад, Офтобу Моҳтоб ба ҳам оварда мешаванд. Дар он ҳол кофирон очизии худро дарк месозанд ва ин ғаму ғусса андӯҳи онҳоро боз зиёдтар мегардонад. Он вақт инсонӣ фоҷир мегӯяд: “Ку гурезгоҳе, ки ман ба он паноҳ барам?” Вале барои фуҷор паноҳгоҳе нест!

كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾

Каллә. Лā вазар. 11.

11. Не - не, ҳеҷ паноҳгоҳе (дар он рӯз) нест!

Худованди мутаъол барои дилкӯбии куффор шадидан таъкид месозад, ки барои фуҷор ҳаргиз паноҳгоҳе вуҷуд надорад, ки аз азоби барояшон пешбинишуда худро ҳифз намоёнд.

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾

Илā Раббика явмаизини-л мустақарр. 12.

12. Он рӯз қароргоҳ ба сӯйи Парвардигори туст.

Қароргоҳи тамоми махлуқот дар рӯзи қиёмат ба сӯйи Парвардигори яккаву ягона аст. Он ҷо мисли ин дунё нест, ки аз як кишвар ба кишвари дигар аз таъқиб худро паноҳ сози ва таскин ёбӣ. Он рӯз қароргоҳ, ё аз Ҷаннат ва ё аз Дӯзах бо ҳукм ва иродаи Худованди яктои беҳамто барои махлуқаш муайян мегардад ва дар он рӯз:...

يُنَبِّئُكَ الْآنَ إِنَّا نَسْنُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمْتَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾

Юнаббау-л-инсāну явмаизим би мā қаддама ва аххар. 13.

13. Дар он рӯз одамиро бо он чӣ пеш фиристода буд ва аз он чӣ пас гузошта буд, хабар дода мешавад.

Дар охираи инсонҳоро аз аъмоли кардагиашон хоҳ савоб бошаду хоҳ хато ва чи онҳоро пеш фиристодааст ва чи онҳоро боқӣ гузоштааст, амсоли суннатҳои ҳасана (некӣ) ва суннатҳои саййиа (бад) хабар дода мешавад. Зеро фариштаҳои кироманкотибин аъмоли инсонҳоро дар дунё сабт кардаанд. Муҷозоту мукофот мувофиқи он амалҳои ҳосилшуда дода мешавад.

بَلِ الْآلِ نَسْنُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بِصِيرَةٍ ﴿١٤﴾

Бали-л-инсāну ъалā нафсиҳи баси́раҳ. 14.

14. Балки инсон бар нафси худ бино аст.

Дар он рӯз шохиди дигар даркор нест, зеро ҳар як инсон худаш иқрор мешавад, ки чунини чунон кор кардааст.

وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾

Ва лав алқо маъāзи́раҳ. 15.

15. Ва агарчи узрҳои худро (барои дифоъи Худ) дар миён андозад.

Дар он рӯз инсон то аз гуноҳ худро пок нишон диҳад узри бисёр меорад, вале ин ба ӯ нафъе намерасонад.

Дар ривояте омада, ки чун инсонро дар он рӯз ба гуноҳхояш шинос месозанд, вай гуноҳҳои худро эътироф намекунад. Инро дида ҳамаи узвҳои баданаш гувоҳи медиҳанд, ки ба воситаи мо

фалону фалон гуноҳро содир кард. Он гоҳ инсон бо шоҳидии нафси худаш муттаҳам мегардад. То ин ҷо аҳволи рӯзи қиёмат ба услуби ин сура муваққатан ба поён мерасад ва се ояи зерин дар хусуси расули Худо (с) шурӯъ мешавад. Аллоҳтаъоло ба Ҷ (с) чӣ гуна қабул кардани ваҳйи илоҳиро таълим медиҳад.

Ҳангоме ки ҳазрати Ҷабраил (а) ояҳои Қуръонро ба расули Худо (с) ваҳй меовард, он зоти пок барои ҳифз кардани онҳо ва фаромӯш насохтанашон ояти ваҳйишударо дар вақти қабул зери лаб саросемавор такрор мекард. Ҳазрати расулulloҳ (с) хавф мебурд ва метарсид, ки мабодо чизе аз вай фаромӯш шавад. Он гоҳ ояҳои зер ба сӯйи Расул (с) нозил гардид:

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۚ

Лā туҳаррик биҳи лисāнака ли таъчала биҳ. 16.

16. Забони худро, то ин ки ёд кардани оёти ваҳйшударо зуд ба даст орӣ, бо иштоб маҷунбон!

Аллоҳтаъоло расули Худ (с)-ро дар ин оят фармудааст, ки мо чун Қуръонро барои ту нозил кардем, ту саросемавор забони худро барои ёд кардани он маҷунбон, гӯё ки онро фаромӯш мекарда бошӣ ё хавф дорӣ фаромӯш кардани онро, зеро:...

إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْآنُهُ ۚ

Инна ъалайнā чамъаҳу ва Қур-āнаҳ. 17.

17. Ба дурустӣ, ки чамъ кардани Қуръон (дар синаи ту) ва осон кардани хондани Он бар зиммаи Мост.

Эй Муҳаммад (с), ҳифз кардани Қуръон дар синаи ту ва осон гардонидани хондани он барои ту ба зиммаи Мост. Он чи ки иродаи Ман аст ҳамон миқдор туро ҳосил мегардад.

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۚ

Фа изā қараънāху фа-т-табиъ Қур-āнаҳ. 18.

18. Пас, ҳар вақте Мо Қуръонро (бо забони фаришта) хонем, пас, хондани фариштаро тобеъ шав!

Аллоҳтаъоло расули Худ (с)-ро фармудааст, ки эй Муҳаммад (с), ҳар вақте Мо ба воситаи Ҷабраил (а) бар ту Қуръонро қироат кунем ту зеҳн монда сукут кун ва ба тамоми ҳастии худ қироъати

ӯро гӯш андоз. Яъне ҳангоме, ки Ҷабраил (а) ба ту Қуръонро меҳонад ту лабҳои худро маҷунбон, балки ором бош!

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ

Ѓумма инна ъалайнā байāнаҳ. 19.

19. Баъд аз он, албатта, бар Мост баён кардани он.

Аллоҳтаъоло фармудааст, ки эй Муҳаммад (с), агар дар маъно ва ё аҳкоми оёти Қуръон ба ту нофаҳмие пеш ояд шарҳу тавзеҳу фаҳмонидани он ба зиммаи Мост. Пас аз нузули ин оя, ҳангоми ваҳй овардани ҳазрати Ҷабраил (а) расули Худо (с) бо диққати ба ӯ гӯш фаро медоданд. Чун фариштаи муқарраб баргашта мерафт, ҳазрати Расулulloҳ (с) ояти ваҳй шударо ҳамчуноне ки Худованд ба ӯ (с) ваъда дода буд аз ёд ба асҳоб меҳонд. То ин ҷо ояҳои дар ҳаққи Расулulloҳ нозил шуда ба охир мерасад ояҳои нозилшудаи зерин дар нисбати дурӯғпиндорандагони рӯзи қиёмат сухан мекунад.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ

Каллā бал туҳиббуна-л-ъāчилах. 20.

20. Не - не! Балки шумо дунёро дӯст медоред -

وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ

Ва тазарӯна-л āхирах. 21.

21. ва охиратро тарк мекунед.

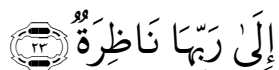
Худованд фармудааст, ки: эй мушрикони дилқуб шавед, зеро он чуноне ки шумо қиёматро мепиндоред ин тавр нест. Шумо гумон доред, ки рӯзи ҳисобу ҷазо нест? Не! боз ҳам не. Он рӯз омаданист, вале шумо бо ин андешаи нодурустатон дунёи фониро ихтиёр карда, ғуломи нафсҳои шаҳвонии хеш гаштаед. Шумо то андозае ба хоҳишоти нафсонӣ фуру рафтаед, ки кори охиратро ҳам фаромӯш кардаед.

Дар оятҳои зер аҳволи инкоркунандагони рӯзи қиёмат ва муъминон баён мешаванд.

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ

Вучӯху-й явмаизин-н-нāзирах. 22.

22. Дар он рӯз як пора рӯйҳо покизаанд,

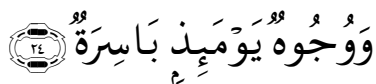

Илā Раббихā нāзирах. 23.

23. -ки сӯйи Парвардигор-(и худ) назаркунандаанд.

Дар он рӯз тавре дар ояҳои қаблӣ баён гардид, инсонҳо ба ду гурӯҳ тақсим карда мешаванд: 1-ӯм аброр, 2-юм фуҷҷор (гунаҳкоран). Дар рӯзи охират чеҳраҳои аҳли аброр кушода, тоза, пурнуру дурахшон буда, онҳо шоду масруранд. Маълум аст, ки аз подоши амалашон яъне неъматҳое, ки Худованд ба онҳо насиб дидааст, розӣ ҳастанд. Чӣ тавр хурсанд набошанд, ки ба беҳтарин неъмат-ҷамоли ҷаҳонорои Парвардигори худ мушарраф гардидаанд.

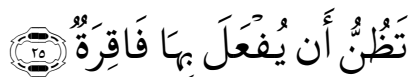
Худоё, аз он неъмати бебаҳо кулли хонандагони Қуръонро бонасиб гардон. Омин.

Ва вуҷӯҳу-й явмаизӯм бāсирах. 24.

24. Ва дар он рӯз, як пора рӯйҳо пешона дарҳам кашида бошанд.

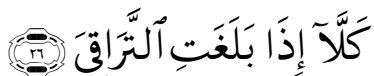
Аммо фуҷҷор тақдири ояндаи худро доништа маъюсу навмед ҳастанд ва чеҳраҳои онҳо бисёр хунук, сиёҳ ва пур аз чину ғашоваранда аст.

Таъунну ай-юфъала биҳā фāқирах. 25.

25. Яқин мекуни ту, ки онҳоро балои азиме фуруд омадааст.

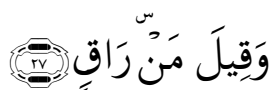
Ҳар ки рӯйҳои онҳоро бубинад ба зудӣ дармеёбад, ки ин мардум ба балои азиме гирифтор гаштаанд. Худи онҳо низ дарк сохтаанд, ки ба ғазаби Худо гирифтор гашта, дигар аз он халосӣ надоранд. Пай мебаранд, ки чун дунёро ихтиёр кардаву ғафлат варзида ва ҳақиқатро инкор карданд, Аллоҳтаъоло ин азоби миёншиканро ба онҳо подош дода истода аст:

Каллā узā балагати-т-тароқи. 26.

26. Не - не! Ҳар вақто, ки (ҷон) ба қафаси сина расад

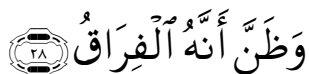
Шумо фочирон дилкӯб шавед, ки бо ихтиёр кардани дунё охиратро фаромӯш кардед ва маълуми шумо бод! Он қиёмат на чунон аст, ки шумо хаёл мекардед! Ҳар вақте ки ҷон аз қафаси синаи шумо анқариб ба гулӯи шумо биёяд, яъне марги шумо наздик шавад, он гаҳ. —

Ва қила ман'роқ. 27.

27. ва гуфта шавад: «Чи касе бар ӯ руқия (дамудуё) мекунад, то шифо ёбад?»

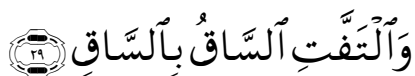
Чун марги шумо наздик шавад, ҳолати назъ расад, пайвандону ақраби шумо беқарор гашта мепурсанд, кӣ инро шифо медиҳад ва кӣ инро афсун мекунад, то ба худ биёяд? Зеро онҳо мебинанд, ки ту тағйир ёфтай, даст мезанӣ, пой мекашӣ ва билохира ҷон аз пойҳоят ба тадриҷ боло меравад. Чун ба гулӯят мерасад, чеҳра дар ҳам мекашӣ, ки ин нишонаи фаро расидани марги ту ҳаст. Он аввалин марҳалаи охират аст, ки барои ту ба сахтӣ шурӯъ мегардад.

Ва ʒанна аннаҳу-л-фироқ. 28.

28. Ва муҳтазир (ҷон кананда) яқин донад, ки албатта, ин вақти ҷудо шудани рӯҳ аст -

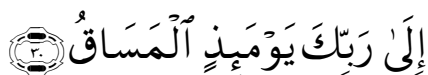
Дар ин ҳолат инсон Малакулмавро дида яқин мекунад, ки акнун ӯро лаҳзаи аз молу давлату, дӯстону пайвандон ҷудо шудан омадааст ва дигар чорае нест.

Валтаффати-с-сāку би-с-сāқ. 29.

29. ва як соқ ба соқи дигари ӯ бипечад,

Аз шиддати талхии кандани ҷон як пойи ӯ ба пой дигараш мепечад. Албатта, аз як сӯ ҷудо шудан аз азизону пайвандону дорой ва аз сӯи дигар ба сакароти мавт даст ба гиребон шудан бисёр гарону сахт аст.

Илā Раббика явмаизини-л-масāқ. 30.

30. имрӯз равон кардан ба сӯйи Парвардигор аст.

Ба сӯйи Худованди азза ва ҷалла ҳама мардум аз аброру аз фуҷор равон гашта, ҷамъ мешаванд. Баъд аз он Худованд тибқи амалҳояшон инсонҳоро бо иродаи Худ ба сӯйи Ҷаннат, ё Дӯзах равона мекунад.

Албатта, бозгашти охири мардум ба сӯйи Парвардигор аст ва танҳо ӯ таъоло дар рӯзи қиёмат онҳоро ба чап ё рост фасл мекунад. Ба чап афтодагон фуҷор ва ба рост будаҳо аброр ҳастанд.

فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى ﴿٣٠﴾

Фа лā сādдақа ва лā саллā. 31.

31. Пас, (инсон) на бовар дошт ва на намоз гузорид -

Ин хабари ҳоли инкоркунандаи рӯзи қиёмат аст, ки ӯ натанҳо ба рӯзи охират бовар накард, балки ҳатто Қуръон ва намоз ҳам барои ризои Раҳмон нахонд.

Ба ривояте ин оя дар ҳаққи Абӯҷаҳл нозил шуда, ки на расули Худо (с)-ро бовар кард ва на садақа дод ва на ӯ (с)-ро пайравӣ карду на намоз хонд. Ӯ чи кор кард?

وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٣١﴾

Ва лāкин каззаба ва таваллā. 32.

32. валекин дурӯғ ҳисобид ва рӯйгардон гашт,

Кори ӯ ва амсоли ӯ ин буд, ки Қуръони маҷидро дар ҳузури Расулуллоҳ (с) дурӯғ ҳисобид ва аз имон рӯй гардонид.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٢﴾

Ѓумма заҳаба илā аҳлиҳи ятамаṭṭī. 33.

33. баъд аз он ба сӯйи аҳлаш хиромон (масрурона) рафт.

Аз ин рафтораи розиву мамнун гашта ба кибру ғурур ва бо итминон ба сӯйи хонаву аҳлаш хиромон раҳсипор гардид. Ӯ аз беимонии худ болида фахр ҳам намуд.

أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ﴿٣٣﴾

Авлā лака фа авлā. 34.**34. Вой бар ту, пас, вой бар ту!**

 ثَمَّ أَوَّلَىٰ لَكَ فَأَوَّلَىٰ
Ќумма авлā лака фа авлā. 35.**35. Баъд аз он вой бар ҳоли ту, пас, вой бар ҳоли ту!**

Дар ин ҷо ба такрор омадани як оя, яке таъкиди дигареро мекунад. Вой бар ҳоли туву вой бар ҳоли ту, эй шақии бадбахт, ки ту аз ҳақ рӯй гардонидӣ!

Дар ривоят омада, ки расули Худо (с) дасти Абӯҷаҳро гирифта, ин ояро қироат намуд. Шунидан пас он лаъини бадбахт гуфт: “Ту маро метарсонӣ ва таҳдид мекунӣ? Қасам ба Худо на худат ва на Худои ту ба ман ҳеҷ чиз карда наметавонад! Зеро ман назар ба ту ҳамнишину тарафдори зиёд дорам”. Даре нагузашта ин фоҷир дар ғазои Бадр бо бадтарин тарз ҳалок шуд.

Ояи дуҷум барои таъкид ва таҳдиду ваъиди Абӯҷаҳли шақӣ такроран омадааст. Ҳар ду ҳам як маънӣ дорад, ки вой бар ту эй Абӯҷаҳл, ки чӣ азоби даҳшатбореро бар ивази имон наоварданат харидӣ.

Дар ибтидои сура имконпазир будани баъс зикр шуд, дар охири сура баъсу нушурро ба далелҳо тасдиқ карда, Аллоҳтаъоло фармуд, ки:...

 أَتَحْسَبُ إِلَّا نَسْنُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى
А-яҳсабу-л-инсāну ай ютрака судā. 36.**36. Оё инсон гумон мекунад, ки ӯ муҳмал гузошта мешавад?**

Агар инсон ҳисоб кунад, ки ӯ дар ин дунё ва охират бекору муҳмал гузошта мешавад ва барои ӯ дар ин дунёву охират амру наҳю барзаҳу азоб нест ва бори дигар баъд аз мавт зинда гардонида намешавад, чунин гумон билкул хато аст. Инсон ҳайвон нест, ки аз ақл маҳрум ва аз амру наҳӣ озод бошад. Инсон, ки ақлу хуш дорад, бар ӯ амру наҳӣ Аллоҳтаъоло ба воситаи Қуръони маҷид ирсол гардидааст ва ӯ вазифадор аст ба қадри тоқат ба он амал намояд.

 أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيِّ يُمْنَىٰ
Алам яку нутфата-м мим маниййи-й юмнā. 37.

37. Оё ӯ нутфае аз мани набуд, ки дар раҳм(-и модар) рехта шуд?

Ин чо истифҳоми тақририст, яъне инсон асли худро дақиққорона ва амиқ назар андозад, он гоҳ дармеёбад, ки ӯ дар ибтидо ҳеҷ чиз набуд, магар як қатра оби камари падар, ки он дар раҳми (батни) модар рехта шуд ва ду маротиба аз роҳи бавл хориҷ шуд. Пас бо ин аҳвол ба кадом рӯй кибр меварзаду мағрур мегардад?

ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى

Ўмма кона ғалақатан фа халақа фа савва. 38.

38. Сипас хуни баста буд, пас, (ӯро Аллоҳ), биёфарида, дурустандом карда,

Баъди чил рӯз он қатраи об ба як порча хуни баҳамбаста табдил дода шуд, бас ӯро бо қудрати холиқияти худ Аллоҳтаъоло халқ карда ва ӯро дар беҳтарин шакл, сурат баст ва тамоми аъзоҳои ӯро мутаносиб карда, ростқоматаш гардонид, ки аз ҳама махлуқоти Худо болотару хушрӯйтар аст.

فَجَعَلَ مِنْهُ الْزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى

Фа ҷаъала минҳу-з-завҷайни-з-закара ва-л-унса. 39.

39. пас, он (мани)-ро ду ҷуфт гардонид: марду зан.

Худованди бузург аз он об ду синф ҷинси одамай, яъне мард ва занро ба қудрати худ халқ карда.

Аз чунин оби ночиз ба ҷуз Аллоҳтаъоло кӣ қодир аст, ки махлуқ ба вуҷуд биёрад? Ҳеҷ кас! Модоме ки асли инсон чунин будааст, ҷӣ хел ҷасорат мекунад, ки аз тоъати Парвардигори худ сарпечӣ ва такаббур кунад?

أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ تُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ

А-лайса зāлика би қодирин ғалā ай юҳйия-л-мавтā.40.

40. Оё чунин Зот (Аллоҳ) бар он тавоно нест, ки мурдагонро зинда кунад? (Бале тавоноист)!

Худованди ҳакиму қодир тавонист, ки инсонро аз як қатраи об халқ кунад. Оё бори дигар наметавонад онҳоро аз нав зинда кунад? Оре! Албатта, бори дигар ӯ тавоноист, ки мурдагонро дар қиёмат аз нав зинда кунад.

Ҳар вақте ки расули Худо (с) ин сураро то охир қироъат мекарданд мегуфтанд: “Субҳонак аллоҳумма бало”.

Поёни сураи “Қиёмат” ва лиллоҳил ҳамд.

76-ум сураи Қуръон буда, дар Мадина нозил шуда,
аз 31 оят иборат аст

Сураи мазкур дар ҷузъи 29-уми Қуръон ягона сураест, ки дар Мадина нозил шудааст. Дигар ҳамаи сураҳои боқимондаи ин пора дар Маккаи мукаррама ба расули Худо (с) ваҳй гардидаанд. Чун сураи қаблӣ, баёни аҳволи рӯзи қиёмат дар ин сура низ мавқеи махсус дорад. Саволе ба миён меояд, ки чаро масъалаи аҳволи рӯзи қиёмат дар китоби Худо дар ҳар як сура қариб такрор мегардад? Ҷавоб аввал ин аст, ки иродаи Худоро худаш медонад. Сониян мо даъвои ҷилва додани илми хеш надошта ва худро доно ҳам наметарошем, зеро бар ҳама чиз Худо донотар аст, вале бо ақлу фаросате, ки он Зоти пок бар мо насиб кардааст пеш аз мо муфасссирони узом, уламои воломақом дарёфтаанд ва мо ҳам аз онҳо ҷонибдорӣ мекунем, ки ин такрори пай дар пай ба хоҳири бовар кунонидани бандаҳои саркаш будааст, ки шояд аз таъкиди зиёд қалбҳои аз ҷаҳолат чун санг гардидаи онҳо нарм гардаду ба худ оянд ва ҳақро аз ботил ҷудо карда тавонанд. Бубинед агар ба касе ягон кори муҳиммеро супориш бидиҳед гаштаю баргашта ба ӯ мефаҳмонед, ки ҳатман ҳамин амрро иҷро кун! Боз аз ёдат набарорӣ! Бо гузаштани лаҳзае боз аз он супориш ёдрасаш мекунад ва ҳоказо. Монанди ҳамин он масъалаҳое, ки дар китоби Худо батакрор таъкид мегарданд, аз ҷумлаи муҳимтарин ва умдатарин паҳлуҳои дини ростини Исломанд. Гузашта аз ин, Аллоҳтаъоло бар ҳама чиз воқифу огоҳу бохабар аст. Чун якрави мушрикони Макка дар инкори китоби Худо, рисолати расули Худо (с), баъс (зинда гардонидан баъд аз миронидан), омадани қиёмат ва дигару дигар торафт зиёдтар мегашт, Аллоҳтаъоло ҳамон андоза бар Расулаш (с) ваҳй мефиристод, ки онҳоро ба сӯйи дини ҳақ гаштаю баргашта талқин кун, шояд ба худ оянд. Аз ҷониби дигар ин таъкид аз он ҷиҳат аст, ки Аллоҳтаъоло бе бурҳону ҳуҷҷату далел бандашро ба аҳли суъадо (накукорон) ё тоифаи ашқиё (бадкорон) буданаш ҳукм намекунад. Такрори ин гуна